

Σκέψεις για τη Διακονία στην Ορθόδοξη Εκκλησία

/ Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες



«ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΕΝ ΧΡΙΣΤΩ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ»

Εισήγηση στο διεθνές συνέδριο: «Διακόνισσες, Χειροτονία των Γυναικών και Ορθόδοξη Θεολογία»

Επιτρέψτε μου να αρχίσω την εισήγησή μου λέγοντας πόση χαρά και τιμή νιώθω που συμμετέχω σαν ομιλητής σε αυτό το συνέδριο κατόπιν προσκλήσεως του αγαπητού καθηγητή Πέτρου Βασιλειάδη. Θέλω να πω σύντομα ευθύς εξ αρχής ότι το βασικό κριτήριο και αρχικό μου ενδιαφέρον σε αυτήν την εισήγηση δεν είναι απλά η ιστορική και θεολογική πλευρά του θέματος, ή ακόμη οι λειτουργικές και κανονικές διαστάσεις του ζητήματος της χειροτονίας των γυναικών και του διακονικού τους λειτουργήματος (ή της χειροτονίας των γυναικών γενικότερα) αλλά, πολύ περισσότερο η πνευματική απήχηση και ποιμαντική έννοια της εξουσίας (*authority*) καθώς και της ιεραρχίας στην Εκκλησία. Πιστεύω πως δεν έχουμε ακόμη κατανοήσει σωστά και πλήρως την έννοια, σημασία και θέση του διακόνου ανδρός στην εκκλησία. Αποτελεί βαθειά πεποίθησή μου ότι δεν μπορεί να υπάρξει ούτε ακριβής αλλ' ούτε σωστή κατανόηση είτε της χειροτονίας εις πρεσβύτερο είτε του επισκοπικού αξιώματος εάν δεν αξιολογήσουμε και αποδεχτούμε με τον κατάλληλο τρόπο το λειτούργημα του διακόνου. Έχοντας υπηρετήσει ως διάκονος για περισσότερο από τριάντα χρόνια, πιστεύω ότι η θεολογία μας σχετικά με την ιεροσύνη δεν θα έπρεπε να ξεκινά από την κορυφή και να συνεχίζει προς τα κάτω, αλλά μάλλον να εμπνέεται κυρίως από την ταπεινή

διακονία, χωρίς την οποία κανένας από τους βαθμούς της ιεροσύνης δεν θα είχε νόημα.



Φωτος: Μόσχος Γκουτζιούδης

Εισαγωγή: Ξαναμαθαίνοντας να διακονούμε

Έμαθα από νεαρή ηλικία, στα πόδια του πρεσβύτερου πατέρα μου, ότι ταπεινό καθήκον του καθενός μας είναι το να φέρουμε το Σταυρό του Κυρίου, δηλαδή το να μιμούμαστε τον Χριστό, ο οποίος «οὐκ ἦλθε διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν» (Μαρκ. 10.45). Αυτό συνεπώς σημαίνει ότι ο υψηλότερος στόχος όλων μας είναι το να γίνουμε και να είμαστε χριστιανοί — όχι επίσκοποι, όχι ιερείς και όχι διάκονοι. Επιπλέον, σημαίνει ότι αυτός ο πιο υψηλός προορισμός μας — σαν μαθητές του Χριστού, βαπτισμένοι στο Σώμα του Χριστού — είναι ανοικτός με τον ίδιο τρόπο, στον ίδιο βαθμό και με τις ίδιες προϋποθέσεις ταυτόχρονα σε άνδρες και γυναίκες. Στην ιστορική της διαδρομή, καθώς γνωρίζουμε, η Εκκλησία καθιέρωσε τους τρεις βαθμούς της ιεροσύνης.

Κι ανάμεσά τους, ο βαθμός του διακόνου — που πηγάζει από τις λέξεις διακονία και κόνις (ή κονιορτός), δηλαδή προσφορά και υπηρεσία σε βαθμό αυτοθυσίας και κατά πάντα σαν σκόνη — αποτελεί τον πρώτο βαθμό της ιεροσύνης. Το απλό γεγονός ότι κανείς δεν μπορεί να γίνει ούτε πρεσβύτερος ούτε επίσκοπος χωρίς να έχει χειροτονηθεί διάκονος θα πρέπει να σημαίνει κάτι· θα πρέπει τουλάχιστον να

υπογραμμίζει ότι στην πραγματικότητα το διακονικό αξίωμα δεν μπορεί να εξαιρεθεί από την κατανόηση μας για την ιεροσύνη γενικότερα. Δυστυχώς, παρόλα αυτά, ο βαθμός του διακόνου έχει υποτιμηθεί ή ακόμη και υποβιβασθεί σε σχέση με το σύνολο της ιεροσύνης. Τώρα λοιπόν, πιστεύω, είναι η κατάλληλη στιγμή για μια ανανέωση και αναγέννηση του διακονικού θεσμού γενικά. Αναμορφωμένος μέσα από τις ιστορικές και μυστηριακές του διαστάσεις, ο διακονικός βαθμός θα μπορούσε να προσφέρει μια ζωτικής φύσεως και ορθής ιστορικά απάντηση στις σύγχρονες ανάγκες της Εκκλησίας και προκλήσεις της κοινωνίας.



Ο επανακαθορισμός των διακονημάτων και δικαιωμάτων της ειδικής ιεροσύνης η χειροτονίας

Σε μια Πανορθόδοξη συνάντηση Επισκόπων πριν μερικά χρόνια στο Σικάγο, ένας διακεκριμένος επίσκοπος άγγιξε την καρδιά του προβλήματος όταν μου υπέβαλε την εξής ερώτηση: «Μπορούμε να πούμε ότι κάποιος έχει την κλήση για το βαθμό του διακόνου; Δε συνηθίζουμε να λέμε ότι οι ορισμένοι άνθρωποι καλούνται στην ιεροσύνη παρά στην διακονία;» Επαναλαμβάνω ότι ίσως η καταλληλότερη απάντηση στο ερώτημα αυτό θα ήταν ότι καλούμαστε πρώτα από όλα να φέρουμε το Σταυρό του Χριστού· καλούμαστε δηλαδή πρώτα και κύρια στη γενική ιεροσύνη — στο βασίλειο ιεράτευμα — όλων των πιστών. Δυστυχώς όμως, τέτοια ερωτήματα δηλώνουν και αναδεικνύουν τη σύγχυση που συνδέεται με το μυστήριο της ιεροσύνης, ακόμη κι ανάμεσα σε θεολόγους και κληρικούς ανεξάρτητα από βαθμού.

Όσάν κάποιος να μην καλείται στο βαθμό του διακόνου πια, αλλά απευθείας στο βαθμό είτε του πρεσβυτέρου είτε του επισκόπου· στην πράξη όμως, κανείς δεν καλείται ούτε καν στην ιεροσύνη γενικά — τουλάχιστον ως ξεχωριστό βαθμό. Αντιθέτως, κάποιος καλείται στην ιερατική διακονία της Εκκλησίας, σέ μια διακονία δηλαδή με τρεις διακεκριμένους και συγκεκριμένους βαθμούς. Τελικά, καθένας από τους ειδικούς όρους που αναφέρονται στην ειδική ιεροσύνη — επίσκοπος, πρεσβύτερος και διάκονος — έτσι κι αλλιώς ανήκουν απόλυτα και αποκλειστικώς, καθώς και διατηρούνται κατάλληλα για το πρόσωπο του Χριστού και όχι για μας.

Τους τελευταίους αιώνες, ο βαθμός του διακόνου απέκτησε ένα συμβολικό καθεστώς και έναν μεταβατικό ρόλο στην Ορθόδοξη Εκκλησία. Οι κληρικοί στις ενορίες χειροτονούνται πρεσβύτεροι αφού έχουν υπηρετήσει ένα σχετικά σύντομο διάστημα στο βαθμό του διακόνου. Μοιάζει σαν να περιμένουν να 'μεταβούν μπροστά' ή να 'κινηθούν προς τα πάνω'.

[Συνεχίζεται]